

corrent amb el paper d'adj. predicat i fins epítet, si bé llavors és invariable. De l'anglès va passar també al francès, on *tabou* es llegeix des de 1822 (*taboo* en la trad. de Cook). Val la pena de llegir les descripcions de RLStevenson, *In the South Seas* (caps. *The Marquesas*), i de Melville, *Typee* (fi del cap. xxx, 1950, pp. 327-9). Veg. la documentació en N. E. D., s. v.; i König, *BhZRPb*. xci, 193-4.

DERIV.: +*Tabuista*. +*Tabuistic*.

TABUIXAR (variants *atabuixar*, *entabuixar*) i TABUSTAR (amb els noms *tabustol(l)* i *tabust*), 'donar brega, moure soroll, menar pressa', mots sobretot antics o dialectals, comuns amb els occitans *tabussar* i *tabustar*; origen incert, probablement deguts a un encreuament de diversos mots quasi-sindònims, entre els quals figuren en primer lloc *TAMBOR* (abans *tabor*, amb els seus derivats oc. *tabornar*, it. *tamburare* 'picar el tambor'), *ABUIXAR* 'incitar' (i les seves variants) i *TUSTAR* 'copejar, trucar'; però també hi han tingut participació, més o menys gran i parcial, *entabonar* (TABAC 1), *atabalar*, i els mots estudiats a *BORNAR* i *ESTABORNIR*; en *tabustol(l)* hi ha inducció de *trontoll*, oc. *trantol*. □ 1.ª doc.: l'un i l'altre, ja fi S. XIII.

«Quant Ramon remembrà la molt gran tempestat, / en la qual longament hac estat *tabuxat*, / e membret l'ermità qui a eyl s'era dat, / adoncs ploret molt fort, e hac d'eyl pietat, / e dix a Jhesu-Christ ---» en el *Desconhort* de Llull (68b); en la lliçó *tabuxat* coincideixen l'ed. Rosselló i la dels NCL. (v. 806, aquí mal glossat 'submergit', però és 'malmenat'), que difereixen en altres detalls, segons els mss., i encara n'hi deu haver un altre que porti *tabustat*, segons Alart (*Inv. LC*).

Tabuixar apareix en altres clàssics nostres medievals. 'Renyar, atracallar': «Lo picaplet acientà lo pagès que puis lo creador no havia testimonis, que com lo jutge li demanaria si devia res --- cridàs vivament —No --- Lo pagès respòs que no faria tanta malvestat, que negàs ço que son compare li havia graciosament prestat; e com lo picaplet lo *tabuixà*s, dient que si no ho negava que ell seria perdut, per l'execució que's faria d'ell ---», Eiximenis (*Dotzèn*, § 387, NCL., 81.5); «Falsa parlera, / vella velera, / m'embaxà / y m *tabuxà*: / de tot mentia». 'Marejar': segons el comentari de Chabàs a JRoig, avui «en valenciano marear la cabeza». *AlcM* dóna dos testimonis de 1390 i 1406 de «la mar nos *tabuxava* fortment» i «som un poc *tabuxats* de la mar».

Per a d'altres autors del S. xv, 'atordir, estabornir': «--- al cavaller qui jahia, lo haraut llevà la ventalla del elm, e miraren-lo, e paria que fos mort; emperò ell ere viu, sinó que stava tan treballat del cansament --- que era fora de seny per los colps que havia reebuts al cap, e axí stava tan *tabuxat* que anvides podia obrir los ulls --- lançaren-li aygua-ros per la cara, e torcaren-li la suor, axí que ell cobrà lo sentiment ---», *Curial* (NCL. II, 59.7=1.^a ed. II, 20; *DAG*. segons el ms.). Un home a qui havien donat una beguda amb opi «posat que la

son li fos passada, romàs tot *tabuxat*», *Decam.* IV, § 10, 279.5 (= «gli rimase nel cerebro una stupefazione»).

Les variants *atabuixar* i *entabuixar* s'han mantingut més en la llengua moderna, més o menys local. *Atabuixar* sobretot mallorquí: «tr. avivar con la voz o de otro modo a los caballos, mulas etc., para que anden más de prisa; apresurar, incitar, estimular» intr. «ir o caminar aceleradamente», *DAmén.*; «beneint sa mà de Déu, que, si d'una banda los *atabuixa*, de s'altra los agombola» en les *Contarelles* d'AMAlcover; el qual l'usava molt en el sentit que (segurament per indicació d'ell) li dóna el *DFa.*: «animar, incitar, estimular, amb la veu o altrament (animals o persones), perquè caminin de pressa, perquè accelerin l'execució d'alguna cosa». En efecte, en el *BDLC* trobaríem a cada pas, referint-ho als 'col·laboradors de massa son': «a forsa de patxucar-los i d'*atabuxar-los*, alguns són arribats a moure» (*BDLC* VI, 173).

A Eivissa, en canvi, ha quedat una variació del sentit nàutic de 'marejar' i cavalleresc de 'atordir a cops': «*atibuixat*: amodorrados», PzCabre.

Les formes en *ent-* són les que han quedat en el Migjorn, des de l'Ebre. *CRos* (1764) ja registrava: «*entabuixar*: embotar: entorpecer o en cierta manera privar del conocimiento, y del sentido, a uno, como le sucede al que ha comido y bebido demasiado; también el tufo del carbón a medio quemar o encender, por aquel olor activo y molesto que despide, se nombra *entabuixar*» (p. 280); «*entabuixar*: embotar», Sanelo I, 149. *MGadea* usa *entabuixar* 'marejar' (*T. del Xè* I, 400) i *desentabuixar*: «tirar mà d'un llibret com este, per a acabar-mos de descarregar y *desentabuixar* el cap» (I, p. IV).

A Tortosa i en el Maestrat la *-x-* apareix canviada en *-tx-* per una contaminació (*emutjar*, *acatxar* etc.): tort. *entabuxat* 'marejat a causa del tabac o del fum' (*BDC* III, 64); maestr. *entabuxar* 'asfixiar d'algun tuf roïn', que GaGirona atribueix a aquella comarca, al Mataranya i a Val., si bé reconeixent que a la PnaCast. diuen *entabuixar* (*Voc. Maestr.*, p. 280); *DAG*. 'marejar-se, desvanir-se'. Salta a la vista la perfecta coincidència de sentit d'aqueixos matisos amb els d'*entabonar* en el sentit balear i vell del Princ.; comprovant la influència d'*entabonar* en la vida i creació del mot.

D'altra banda també va tenir vida ufanosa en la nostra llengua el parònim *tabustar*. Ultra la cita que ja n'hem donat en una obra de Llull, com a variant manuscrita, el trobem en AntCanals, en el sentit de 'malmenar, maltractar': «sàpies que com est *tabustada* ab los vents dels vicis, mills est refermada en humilitat» (*Arra de Anima*, NCL., 162).

Molt més freqüent és en català el substantiu *tabustol*, *-oll*. El petit estol de quatre galeres de Corral Llança s'acosta a les naus sarraïnes de la costa d'Àfrica: «l'almirall dels sarraïns féu tocar les trompes e les nàcares, e ab gran brugit e ab grans crits, començaren a fer un baixa-mà molt vigorós; e les quatre galeres, tot bellament, e menys de crits e de paraules e de *tabustol* negun, van ferir enmig de les deu galees;